

В. Конах, кандидат політичних наук, докторант Національного інституту стратегічних досліджень

Система концептуальних документів ЄС в інформаційній сфері як приклад для України // Стратегічні пріоритети. – 2016. – № 3 (40). – С. 94–96.

Будь-яка регулююча діяльність держави у тій чи іншій сфері суспільних відносин потребує осмисленого перспективного бачення її розвитку, визначення завдань, цілей та механізмів їх імплементації. Доктрини, концепції, основні засади, стратегії, програми, проекти та плани – це ті керівні документи, які закладають основу для розвитку тих чи інших сфер державного регулювання.

При цьому не лише держави, а й міжнародні організації, задля провадження узгодженої учасниками міжнародного співтовариства регулюючої діяльності інститутів влади, приймають відповідні керівні документи, які визначають їх політику на тому чи іншому напрямі. Зокрема, інформаційна політика Європейського Союзу (ЄС) відображається саме в таких документах.

Оскільки Україна визначила як головний стратегічний пріоритет зовнішньополітичної діяльності інтеграцію у ЄС, необхідно вивчити його досвід щодо формування керівних концептуальних документів в інформаційній сфері в цілому та медіа-сфері зокрема. З огляду на зазначене, метою цієї статті є аналіз структури керівних концептуальних документів ЄС в інформаційній сфері та розроблення пропозицій щодо вдосконалення системи керівних документів державної інформаційної політики в Україні.

Незважаючи на те що на офіційному рівні в ЄС немає загальноприйнятого тлумачення терміна «інформаційна політика ЄС», її формування та реалізація на сьогодні є об'єктивним процесом, який відображається на рівні розроблення відповідних керівних документів. Тому термін «інформаційна політика ЄС» у цій статті розглядається не як самостійне поняття, а крізь призму українських підходів до розуміння інформаційної політики держави, а саме, це регулююча діяльність різних інституційних суб'єктів співтовариства зі створення, збереження, обробки, демонстрації, передачі та захисту інформації у всіх її видах – офіційної, науково-освітньої, ділової, розважальної тощо.

Керівні документи, що регулюють інформаційну сферу в ЄС, можна умовно поділити на чотири основні напрями:

■ *розвиток інформаційного суспільства (розроблення та використання новітніх ІКТ та упровадження заснованих на них формах діяльності – Е-уряд, Е-банкінг, електронний документообіг тощо).*

До пріоритетних завдань цього напрямку віднесено забезпечення сталого доступу до електронного простору, нових інфраструктур та сервісів, коаліції здобуття цифрових навичок та роботи, прискорення розвитку сектору хмарних технологій тощо;

■ *розвиток офіційної комунікативної діяльності (інформування громадськості про процеси в ЄС, формування позитивного іміджу ЄС тощо) наразі і «стратегічних комунікацій».*

Нині розвиток цього напрямку передбачає не лише формування позитивного іміджу ЄС та інформування громадськості про діяльність його інституцій, а передусім формування діалогу між владними інституціями та суспільством, залучення пересічних громадян до широкомасштабних обговорень з тими, хто приймає політичні рішення, а також зі ЗМІ;

■ *забезпечення інформаційної безпеки країн ЄС та їхніх громадян (захист інформаційного суверенітету, забезпечення інформаційних прав та свобод громадян, визначення режимів функціонування інформації тощо).*

Нині до пріоритетних завдань на цьому напрямі віднесено: розвиток співробітництва між країнами-членами та ідентифікація нових ризиків у сфері інформаційної безпеки і формування довіри, підвищення здатності європейських електронних мереж протистояти зовнішнім впливам, захист основних прав громадян, свободи вираження думки, персональних даних і приватного життя.

■ *розвиток спільного європейського медіа-простору (питання, пов'язані з діяльністю мас-медіа, у тому числі конвергентних медіа, сприяння розвитку кіносфери, підтримки функціонування бібліотек тощо).*

Розвиток цього напрямку передбачає: забезпечення плюралізму мас-медіа, у тому числі конвергентних медіа, встановлення прозорості щодо приватної власності в медіа-індустрії та запобігання її монополізації, захист дітей від шкідливого контенту; забезпечення отримання достовірних та незаангажованих новин та належного рекламування; унеможливлення використання масмедіа з метою вчинення тероризму, насильства, популяризації злочинності; захист та пропагування місцевої культури, а також культурних, моральних, соціальних та релігійних цінностей тощо.

Усі ці напрями інформаційної політики відображаються в низці керівних документів ЄС концептуального характеру та відповідних нормативно-правових документах. Слід відзначити, що зазвичай процес формування інформаційної політики на певному напрямі відбувається в кілька етапів.

Спочатку на розгляд та обговорення виносять спеціальні документи Європейської комісії – так звані «Зелені книги» (Green Papers) та/чи «Білі книги» (White Papers). «Зелені книги» мають ініціювати громадське обговорення та розпочати процес консультацій на європейському рівні з певної тематики. Потім висновки дебатів, узагальнені у формі практичних пропозицій, публікують в офіційній «Білій книзі». Наступним етапом постає розроблення відповідних стратегій – документів, спрямованих на концентроване відображення спільної політики країн ЄС та координацію співпраці на певному напрямі. Такі документи зазвичай ухвалюють у формі резолюцій Європейського парламенту (European Parliament) чи Європейської ради (European Council) або повідомлень Європейської комісії (European Commission).

Хоча формально стратегії не є джерелами права (адже резолюції чи повідомлення, якими вони ухвалюються, належать до так званого «м'якого права»), проте з огляду на їх регулюючий вплив, а також на те, що документи вищого рівня часто приймають у їх розвиток, ці акти також мають зобов'язальний характер. Зокрема, у розвиток стратегій приймають програми та плани, які зазвичай вводяться в дію відповідними рішеннями Європейського парламенту та Європейської ради. У подальшому деталізація напрямів інформаційної політики ЄС закріплюється та уточнюється у відповідних нормативно-правових актах вторинного права, що мають обов'язковий характер, – директивах, регламентах тощо.

Докладніше: Стратегічні пріоритети. – 2016. – № 3 (40). – С. 94–103.